

**GG
NA UG**

SPOTKANIA Z GÜNTEREM GRASSEM
NA UNIWERSYTECIE GDAŃSKIM

BADANIA GRASSOZNAWCZE NA UNIWERSYTECIE GDAŃSKIM

WYKAZ PUBLIKACJI

stan październik 2017

oprac.

Janusz Mosakowski i Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk

I. PUBLIKACJE Z KRĘGU SEMINARIUM PROF. MARII JANION

(Stefan Chwin, Ewa Graczyk, Paweł Huelle, Majchrowski Zbigniew, Maksymowicz Waław, Nawrocka Ewa, Rosiek Stanisław, Tomaszewska Grażyna, Ziemia Kwiryna)

1. Dzieje Oskara, oprac. Włodzimierz Cegłowski, [w:] Dzieci, wybór, oprac. i red. Maria Janion i Stefan Chwin, T. 1. Gdańsk: Wydawnictwo Morskie, 1988. S. 324–329.
2. Grass: punkty widzenia, red. i wybór Maria Janion, Waław Maksymowicz, Stanisław Rosiek, Warszawa: „Hybrydy”, 1984.
3. Günter Grass i polski Pan Kichot: praca zbiorowa, wybór i oprac. Maria Janion, Gdańsk: słowo/obraz / terytoria 1999.
4. Polskie pytania o Grassa, red. Maria Janion przy współpracy Andrzeja Wojtowicza. Warszawa: ZSP / Centralny Klub Studentów Uniwersytetu Warszawskiego „Hybrydy” [1985].
5. Trójkąt Bermudzki Güntera Grassa, red. Maria Janion i Waław Maksymowicz, Warszawa: „Hybrydy” [1985].
6. Urodzony w Gdańsku Günter Grass, red. Maria Janion i Waław Maksymowicz, Warszawa: „Hybrydy” [1985].

CHWIN STEFAN

CHWIN Stefan: Dziennik dla dorosłych, Gdańsk: Wydawnictwo „Tytuł” 2008, s. 182–190 (rozdziały: Kolacja z Grassem, Sobota. Godzina 12.34, Grass i tajemnica)

CHWIN Stefan: Herr Grass, na kolana!, „Rzeczpospolita” 2007, nr 235, s. A10.

CHWIN Stefan: Kartki z dziennika, Gdańsk: Wydawnictwo „Tytuł”, 2004, s. 354–357 (rozdziały: Zraniony chłopiec, czwartek, koło północy)

Miłosz: Gdańsk i okolice: relacje, dokumenty, głosy, red. Krystyna Chwin i Stefan Chwin, Gdańsk: Wydawnictwo „Tytuł”, 2012, s. 395–398.

CHWIN Stefan; LARS Krystyna: Günter Grass zaprasza trzysta tysięcy Rumunów i Turków do osiedlenia się w Gdańsku, [w:] tychże: Wspólna kąpiel, Gdańsk: Wydawnictwo „Tytuł” [2000], s. 123.

GRACZYK EWA

GRACZYK Ewa: Grass zdeformowany?, „Gazeta Wyborcza” 2000, nr 161, dod. „Gazeta Morska”, s. 5.

GRACZYK Ewa: Bachory Grassa, [w:] tejże: O Gombrowiczu, Kunderze, Grassie i innych ważnych sprawach. Eseje, Gdańsk: Marabut 1994, s. 94–106.

GRACZYK Ewa: Oskar. Grass: wewnątrz i poza, „Bliza” 2010, nr 2, s. 199–214.

GRACZYK Ewa: Spotkanie z Grassem, rozm. Anna Blarowska, „Dziennik Bałtycki” 1988, nr 248, s. 3.

HUELLE PAWEŁ

HUELLE Paweł: Czytajcie Grassa, by go zrozumieć, rozm. Marek Sterlingow, Marek Wąs, „Gazeta Wyborcza” 2006, nr 192, dod. „Trójmiasto”, s. 16–17.

HUELLE Paweł: Dedalus, Dublin, Tulla. Cykl „Imiona, miejsca...”, „Gazeta Wyborcza” 1999, nr 25, s. 12 (przedr. w tegoż: Inne historie. – Gdańsk: słowo/obraz/terytoria 1999, . 42–46).

HUELLE Paweł: Dwa przypisy do Grassa, „Gazeta Wyborcza” 2000, nr 60, s. 24.

HUELLE Paweł: Fatalny labirynt, „Rzeczpospolita” 2002, nr 103, dod. Rzecz o Książkach, nr 4, s. D 2.

HUELLE Paweł: Günterze Grassie, witome was, „Gazeta Wyborcza” 2007, nr 232, s. 16–17.

HUELLE Paweł: Kum Kum. Program inscenizacji „Wróżb kumaka”, Gdańsk Nadbałtyckie Centrum Kultury 2000 (przedr. w: „Gazeta Wyborcza” 2000, nr 146, s. 21).

HUELLE Paweł: Kumkając rakiem, „Dialog” 2005, nr 69–70., s. 6.

HUELLE Paweł: Literatura, to dialog z czytelnikiem, rozm. przepr. Sławomir Lewandowski, „Pomerania” 2012, nr 11, s. 7–10.

HUELLE Paweł: Nie zamykaj drzwi, historia i tak się włamie, rozm. Marek Górlikowski, „Gazeta Wyborcza” 2015, nr 90, s. 14–16.

HUELLE Paweł: Oskarżony: Günter Grass, „Rzeczpospolita” 2006, nr 205, dod. „Plus Minus”, s. A7, A9

HUELLE Paweł: Plac Jozefa Wybickiego, czyli Oskar na ławeczce, „30 Dni” 2015, nr 1–2, s. 54–56.

HUELLE Paweł: Polska chorągiew Grassa, „Gazeta Wyborcza” 2009, nr 235, s. 20.

HUELLE Paweł: Taneczne kroki mistrza: wiersze Güntera Grassa, „Rzeczpospolita” 2005, nr 165, s. A11.

HUELLE Paweł: Trzy miasta, trzy arcydzieła, „Przegląd Polityczny” 2009, nr 93, s. 69–72.

HUELLE Paweł, ABRAMOWICZ Mieczysław: Grass pokazał nam, kim jesteśmy, rozm. Marek Sterlingow, Marek Wąs. „Gazeta Wyborcza” 2006, nr 194, s. 18.

Danzig / Gdańsk, rozm. Paweł Huelle; tł. z niem. Barbara Anisimowicz, „Więź.” 1992, nr 9, s. 41–51.

Odkrył nam inny Gdańsk [wypowiedzi], zebrali Dorota Karaś, Maciej Sandecki, „Gazeta Wyborcza” 2015, nr 86, Dod. „Trójmiasto,” s. 2 (wypowiedzi: Stefan Chwin, Paweł Huelle, Mieczysław Abramowicz).

Pisarze w obronie Grassa, rozm. Marek Sterlingow / Marek Wąs, „Gazeta Wyborcza” 2006, nr 193, s. 2 .

R.O.M.: Nobel '99, „Gazeta Wyborcza” 1999, nr 230, s. 12, 14–15.

Słaby wiersz, mocne buuum, oprac. Jowita Kiwnik, Roman Daszczyński, „Gazeta Wyborcza” 2012, nr 87, dod. „Trójmiasto”, s. 8–10 (dot. tekstu „Co musi zostać powiedziane”, wypowiedzi: Paweł Huelle, Mieczysław Abramowicz, Michał Samet, Arcybiskup, Tadeusz Gocłowski, Pejman Attar, Antoni Pawlak).

JANION MARIA

JANION Maria: Gdański Trójkąt Bermudzki, „Przegląd Polityczny” 2006, nr 78, s. 56–58.

JANION Maria: Los niemiecki: dług i wina, „Przegląd Polityczny. 2007, nr 85/86, s. 125–129.

JANION Maria. Mężczyzna, kobieta i dzieje, [w:] Günter Grass: Turbot. Gdańsk: Polnord / Wydawnictwo Oskar, 1995, s. 7–23.

JANION Maria: Pisarz tradycji, „Gazeta Wyborcza” 1999, nr 230, s. 15.

JANION Maria: Das „Polentum” bei Günter Grass, tł. Renate Schmidgall-Trojansky, „Suche die Meinung” 86, s. 283–295.

JANION Maria: Rozkosz opowiadania, „Gazeta Wyborcza” 1999, nr 288, s. 16, 18.

JANION Maria. Szymon Słupnik, karzeł i szcurzyca, [w:] tejsze: Żyjąc tracimy życie: niepokojące tematy egzystencji. Warszawa: Wydawnictwo WAB 2001, 253–270.

JANION Maria: Transe, traumy, transgresje. T. 2: Prof. Misia, z Marią Janion rozmawia Kazimiera Szczuka, Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej, 2014 (fragment dot. G.G. s. 158–160).

JANION Maria, FAC Bolesław, WATRAC Zofia. Trzy eseje / Drei Aufsätze, Gdańsk: Wydawnictwo im. Joachima Lelewela / Towarzystwo Polska–Niemcy [1997].

MAJCHROWSKI ZBIGNIEW

MAJCHROWSKI Zbigniew: Gdańskie „książki zbojeckie”, „Przegląd Polityczny” 2007, nr 85/86, s. 142–14.

MAKSYMOWICZ WACŁAW

MAKSYMOWICZ Wacław: Czytanie jako doświadczenie biograficzne, „Gdański Rocznik Teatralny” 1991, s. 78–81.

MAKSYMOWICZ Wacław B.: Twoja ojczyzna, „Dziennik Bałtycki” 2000, nr 145, s. 14 (List otwarty do Güntera Grassa w ramach akcji „Dziennika Bałtyckiego” *Listy do noblisty*).

NAWROCKA EWA

NAWROCKA Ewa: Bycie ojcem to tylko hipoteza, która nieustannie musi się potwierdzać. „Przegląd Polityczny” 2009, nr 97/98, s. 180–184.

NAWROCKA Ewa: O Grassie w sierpniu 2006 roku, „Przegląd Polityczny” 2006, nr 78, s. 54–56.

NAWROCKA Ewa: Elegijny landszaft: uwagi o filmie Schlöndorffa „Blaszany bębenek”, „Głos Wybrzeża” 1981, nr 112, s. 4.

NAWROCKA Ewa. GRASS-RAP-BALLADA, [w:] tejsze: Wiersze ze słów prostych, Gdańsk: 2012, s. 51.

Güntera Grassa powrót rakiem: rozmowa z Günterem Grassem, rozm. Ewa NAWROCKA, Aleksander Jurewicz, Daniela Odija; oprac. Piotr Leszczyński, „Przegląd Polityczny” 2003, nr 61, s. 104–111.

TOMASZEWSKA GRAŻYNA

TOMASZEWSKA Grażyna: O tajemnicach harmonii: Adam Mickiewicz i Günter Grass, [w:] Metodyka a nauka o literaturze i nauka o języku, pod red. Doroty Michułki i Kordiana Bakuły, Wrocław : Wydawnictwo WTN, 2005. s. 159–168.

II. PUBLIKACJE Z KRĘGU PRACOWNIKÓW INSTYTUTU FILOLOGII GERMAŃSKIEJ UG

1. Günter Grass: Literatur – Kunst – Politik: Dokumentation der internationalen Konferenz 4.–6. 10. 2007 in Danzig, hrsg. v. Marion Brandt, Marek Jaroszewski, Mirosław Ossowski, Gdańsk: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego 2007.
2. Günter Grass: literatura, sztuka, polityka : materiały z międzynarodowej konferencji naukowej. Gdańsk 4–6.10.2007 r., red. Marion Brandt, Marek Jaroszewski, Mirosław Ossowski, Gdańsk: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego 2009.
3. Günter Grass: Werk und Rezeption, hrsg. v. / red. Mirosław Ossowski, Gdańsk; Sopot: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego 2013. (Studia Germanica Gedanensia 28) .
4. Gdańska encyklopedia Güntera Grassa, red. Marek Jaroszewski, Piotr Wiktor Lorkowski, Mirosław Ossowski, Gdańsk: Oficyna Gdańska 2017.
5. Günter Grass – Odpominania / Entinnerungen, red. / hrsg. v. Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, Gdańsk: Instytut Kaszubski 2017.

BORZYSZKOWSKA-SZEWCZYK MIŁOSŁAWA

BORZYSZKOWSKA-SZEWCZYK Miłoslawa: Międzynarodowe Warsztaty Letnie: Günter Grass – twórczość i recepcja, „Acta Cassubiana”, t. 14 (2012), s. 398–400.

BORZYSZKOWSKA-SZEWCZYK Miłoslawa: Miał odwagę zmieniać świat. Podziękowanie, „Pomerania” 2015, nr 5, s. 12–14.

BORZYSZKOWSKA-SZEWCZYK Miłoslawa: Odszedł Günter Grass (1927–2015): wokół kaszubskich peregrynacji zaangażowanego artysty, „Acta Cassubiana”, t. 17 (2015), s. 433–442.

BORZYSZKOWSKA-SZEWCZYK Miłoslawa: Patrząc z ukosa? Günter Grass a kaszubszczyzna – refleksji kilka, [w:] Kaszubi – Pomorze – Gdańsk. W kręgu pytań o kulturę, historię i tożsamość: księga Jubileuszowa Profesora Jozefa Borzyszkowskiego z okazji 70. Rocznicy Urodzin, red. Cezary Obracht-Prondzyński, Tomasz Rembalski, Krzysztof Lewalski, Gdańsk: Instytut Kaszubski; Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2016, s. 627–645.

BORZYSZKOWSKA-SZEWCZYK Miłosława: „Blaszany bębenek” w Thalia Theater w Hamburgu, „Pomerania”, 2016, nr 5, s. 57–58.

OHSOLING Hilke: Pomiędzy Kaszubami a Fryzją : doświadczanie mniejszości / rozm. Miłosława BORZYSZKOWSKA-SZEWCZYK, „Pomerania” 2017, nr 4, s. 14–17.

BRANDT MARION

BRANDT Marion: Eine schwierige Freundschaft. Günter Grass und die Opposition im Polen der 70er und 80er Jahre, [w:] Günter Grass: Literatur – Kunst – Politik: Dokumentation der internationalen Konferenz 4.–6. 10. 2007 in Danzig, hrsg. v. / red. Marion Brandt, Marek Jaroszewski, Mirosław Ossowski, Gdańsk: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego 2007, s. 277–287 / Trudna przyjaźń. Günter Grass a opozycja w Polsce w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych, [w:] Günter Grass: literatura, sztuka, polityka : materiały z międzynarodowej konferencji naukowej. Gdańsk 4–6.10.2007 r., red. Marion Brandt, Marek Jaroszewski, Mirosław Ossowski, Gdańsk: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego 2009, s. 277–285.

BRANDT Marion: Trudna przyjaźń: Günter Grass a opozycja w Polsce w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych / tłum. Marek Szalsza, [w:] GÜNTER Grass: socjaldemokrata łączący Polskę i Niemcy / Günter Grass Sozialdemokratischer Mittler zwischen Polen und Deutschland, Warszawa: Fundacja im. Friedricha Eberta. Przedstawicielstwo w Polsce 2008, s. 42–53.

BRANDT Marion: Bije blaszany bębenek : Günter Grass, Gdańsk i „przełamanie niepamięci”, „Acta Cassubiana”, t. 15 (2013), s. 7–18.

BRANDT Marion: Der ‚Geist der Geschichte‘ in den Romanen „Der Butt“ von Günter Grass und „Dolina Radości“ von Stefan Chwin, [w:] Begegnungen Das VIII. Nordisch-Baltische Germanistentreffen in Sigtuna vom 11. bis zum 13.6.2009 [Acta Universitatis Stockholmiensis. Germanistic Researches w Sztokholmie 74], red. Elisabeth Waghall Nivre i in., Visby 2011, s. 321-331,
<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:439987/FULLTEXT02>.

BRANDT Marion: Ein Verbündeter im Kampf um demokratische Recht. Über das Verhältnis von Günter Grass zu Polen und dessen Rezeptionsgeschichte, [w:] www.literaturkritik.de, 5 (2015), http://www.literaturkritik.de/public/rezension.php rez_id=20591 & output=...?.

BRANDT Marion. „Polacy potrafią”: polski Październik i Solidarność w oczach pisarzy wschodnioniemieckich, przeł. Jacek Dąbrowski, Wrocław: Wydawnictwo ATUT 2010.

FAC BOLESŁAW

PAN Kichot i inne wiersze, w przekł. Bolesława Faca, Warszawa : Hybrydy [1985].

WIERSZE wybrane, wybrał, oprac. i posłowiem opatrzył Bolesław Fac, [tłum. z niem.], Gdańsk: Wydawnictwo Morskie 1986.

Strofy gdańskie = Danziger Verse, wybór i oprac. Bolesław Fac, Gdańsk: Wydawnictwo im. Joachima Lelewela : Towarzystwo Polska – Niemcy w Gdańsku, 1992.

Raport z pracowni 1951–1992, przeł. Bolesław FAC, wstęp Zofia Watrak, oprac. graf. Jan Misiek, Gdańsk: Nadbałtyckie Centrum Kultury 1993.

Listopadia: 13 sonetów, przeł. [z niem.] Bolesław FAC, Gdańsk: Polnord / Wydawnictwo Oskar 1994.

Pan Kichot: Fünf Übersetzungen [wiersze], il. Piotr Piorko, Gdańsk: Polnord / Wydawnictwo Oskar 1997.

Trzy eseje. Maria Janion, Bolesław FAC, Zofia WATRAK. Gdańsk : Wydawnictwo im. Joachima Lelewela / Towarzystwo Polska – Niemcy 1997.

W Gdańsku [wiersz], tł. Bolesław Fac, „Dziennik Bałtycki”, 1997, nr 243, dod. „Rejsy”, s. 17.

Grass w pigułce : najważniejsze strony z dzieł tegorocznego Noblisty, tł. Bolesław FAC, „Gazeta Wyborcza”, 1999, nr 230, s. 14

Pan Kichot [wiersz], przeł. Bolesław FAC, „Przegląd Tygodniowy”, 1999, nr 40, s. 14.

Kleckerburg / Zamki na piasku [fragment wiersza], przeł. Bolesław FAC, [w:] W cieniu morza czasu: literackie obrazy Kaszub i Gdańska, pod red. Miłosławy Borzyszkowskiej-Szewczyk, Gdańsk: Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie: Instytut Kaszubski 2013, s. 46–49.

Niemieckie nauki, rozm. Bolesław FAC, „Nowa Lewica”, 1993, nr 2, s. 1–3.

FAC Bolesław: „Aby bliźni nie zarosły podłóścią”, rozm. Andrzej Staniszewski, „Gazeta Olsztyńska”, 1992, nr 203.

FAC Bolesław: Być sobą – w Niemczech i w Polsce. Słowo o Günterze Grassie, „Przegląd Artystyczno-Literacki”, 1997, nr 1–2, s. 11–13.

FAC Bolesław: Drażnił ogłupiałych i zarozumiałych, „Tygodnik Powszechny”, 1999, nr 41, s. 12.

FAC Bolesław: 10 dni da 40 minut filmu Güntera Grassa o Gdańsku, „Literatura”, 1976, nr 16, s. 10–11

FAC Bolesław. Esej wstępny, [w:] Günter Grass: grafika: ze zbiorów Muzeum Narodowego w Gdańsku: Muzeum Narodowe w Gdańsku Oddział Sztuki Współczesnej: Pałac Opatów w Oliwie, maj – czerwiec 1993: Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, grudzień 1993 – luty 1994, red. Grzegorz Niewiadomy, Gdańsk: Zawrat 1994, s. 5–7.

FAC Bolesław: Grass wrócił i nie będzie milczał, „Odra”, 1987, nr 5, s. 21–25.

FAC Bolesław: Grass zmumifikowany?, „Odra”, 1994, nr 4, s. 70–71.

FAC Bolesław: Günter Grass – ein Bürger, der Danzig und Gdansk behauste, [w:] Die Vorträge des 1. Internationalen Günter Grass Kolloquiums im Rathaus zu Lübeck, hrsg. von Hans Wisskirchen, Lübeck: Kulturstiftung Hansestadt Lübeck 2002, s. 86–100.

FAC Bolesław: Günter Grass: od Oskara do Nobla, „30 Dni” 2000, nr 12, s. 25–27.

FAC Bolesław: Günter Grass : przyjaciel z ulicy Lelewela, Gdańsk: Oficyna Czac 1999.

FAC Bolesław: Güntera Grassa film o Gdańsku, „Polska”, 1976, nr 4, s. 38–39, 52.

FAC Bolesław: Jesienny Grass, „Pomerania”, 1989, nr 1, s. 1–3.

FAC Bolesław: Literarische Zeichen in Gdansk nach 1945. Günter Grass – ein Kapitel für sich, „Studia Germanica Gedanensia“, t. 2 (1994), s. 152–155.

FAC Bolesław: Matarnia moja miłość: czy stowarzyszenie mniejszości niemieckiej w Gdańsku stanie się życzliwą rodziną?, „Gazeta Gdańska”, 1991, nr 67, s. 3.

FAC Bolesław: Medal Bernarda Chrzanowskiego, „Tytuł”, 1993, nr 2, s. 121–122.

FAC Bolesław: Miejsca rodzinne, „Odra”, 1972, nr 9, s. 47–53.

FAC Bolesław: O kaszubskich wątkach w twórczości Güntera Grassa, „Pomerania”, 1985, nr 9, s. 10–12.

FAC Bolesław: Podróże sentymentalne Güntera Grassa, „Literey”, 1972, nr 6, s. 16–18.

FAC Bolesław: Prawdy i przypuszczenia na temat rodowodów literackich w kręgu kultury kaszubskiej i pomorskiej, „Zapis”, 1979, nr 9, s. 183.

FAC Bolesław: Przed dwukropkiem poszukuje się posłusznych słów, „Odra”, 1983, nr 9, s. 63–69.

FAC Bolesław: Trudna pamięć Güntera Grassa, „Odra”, 1999, nr 12, s. 35–37.

FAC Bolesław: Urodziny Güntera Grassa, „Dziennik Bałtycki”, 1992, nr 244, s. 1–2.

FAC Bolesław: Z uporem Syzyfa: o sztuce graficznej Grassa, „Opcje”, 1994, nr 2, s. 28–29.

Günter Grass. Grafika: ze zbiorów Muzeum Narodowego w Gdańsku. Muzeum Narodowe w Gdańsku Oddział Sztuki Współczesnej Pałac Opatów w Oliwie maj – czerwiec 1993 / Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku grudzień 1993 – luty 1994, wstęp Bolesław FAC, tł. Gabriela Żelewska, not. biogr. Beata Zgodzińska, tł. Krystyna Kostrzak, red. Grzegorz Niewiadomy, Gdańsk: Zawrat [1994].

Günter Grass. Grafika, rysunek, rzeźba. W 80-lecie urodzin, oprac. merytoryczne, teksty, wybór il. Małgorzata i Tadeusz Stapowicz, tł. Bolesław FAC, Danuta Serwotka, Gliwice: Galeria Sztuki Współczesnej Esta 2007.

FAC Bolesław: Pierwsze przyjazdy do Gdańska, „30 Dni”, 2015, nr 3, s. 30–31.

Schlöndorff Volker: Sprawa tożsamości: rozmowa z reżyserem „Błaszanego bębenka” / rozm. Bolesław FAC, „Czas”, 1978, nr 33, s. 29.

FAC Bolesław: „Psie lata” – następna powieść Güntera Grassa, „Pomerania”, 1986, nr 2, s. I okł., 1–2.

FAC Bolesław: Pożegnanie agenta, „Odra”, 1996, nr 11, s. 51–54.

FAC Bolesław: Okrutna bajka kończy się w Matarni. O powieści Güntera Grassa „Szczurzyca”, „Pomerania”, 1986, nr 9, s. 20–21.

FAC Bolesław: Robotnikiem przy taśmie (z Güntera Grassa) [wiersz], [w:] tegoż: Faksymile, Gdańsk : Wydawnictwo Morskie 1977, s. 33–34.

JAROSZEWSKI MAREK

JAROSZEWSKI Marek: *Begegnungen, Treffen, Zusammenkünfte. Notizen zu Günter Grass*, „*Studia Germanica Gedanensia*“, t. 8 (2000), s. 5–11.

JAROSZEWSKI Marek: *Die deutsch-polnischen Gemeinsamkeiten in *Unkenrufe* von Günter Grass und *Tod in Danzig* von Stefan Chwin*, [w:] *Tausend Jahre polnisch-deutsche Beziehungen: Sprache – Literatur – Kultur – Politik. Materialien des Millennium-Kongresses 5–6. April 2000*, Warszawa: Wydawnictwo Graf 2001, s. 576–581.

JAROSZEWSKI Marek: *Die Kochkunst in der Danziger Trilogie von Günter Grass*, [w:] *Günter Grass: Bürger und Schriftsteller*, hrsg. von Norbert Honsza, Irena Świątłowska, Wrocław: Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, Dresden: Neisse Verlag 2008, s. 115–118.

JAROSZEWSKI Marek: *80-te urodziny Güntera Grassa w relacjach „Gazety Wyborczej”*, „*Studia Germanica Gedanensia*”, t. 16 (2008), s. 227–239.

JAROSZEWSKI Marek / Ewa Kończakowska: *Die Flora und Fauna der Kaschubei in der Danziger Trilogie von Günter Grass*, [w:] *Günter Grass. Literatur – Kunst – Politik. Dokumentation der internationalen Konferenz*, red. Marion Brandt, Marek Jaroszewski, Mirosław Ossowski. Gdańsk 4.–6.10.2007. Gdańsk 2009. S. 127-140 / *Flora i fauna Kaszub w trylogii gdańskiej Güntera Grassa*, [w:] *Günter Grass: literatura, sztuka, polityka : materiały z międzynarodowej konferencji naukowej*. Gdańsk 4–6.10.2007 r., red. Marion Brandt, Marek Jaroszewski, Mirosław Ossowski, Gdańsk: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego 2009, s. 131–143.

JAROSZEWSKI Marek: *Sopot w twórczości literackiej Güntera Grassa*, „*Rocznik Sopocki*”, [R.] 25 (2014), s. 105–112.

KOWALEWSKA – MRÓZ ANNA

KOWALEWSKA-MRÓZ Anna: *Centrum Gdańska w powieściach Güntera Grassa – opisy zgodne z wiedzą historyczną czy fikcja literacka?*, [w:] *Gdańsk w perspektywie badań młodych naukowców*, red. Agnieszka Gębczyńska-Janowicz; Dorota Kamrowska-Zańska. – Gdańsk: Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej 2016, s. 23–47.

KOWALEWSKA-MRÓZ Anna: *Günter Grass „Przy obieraniu cebuli” – między (auto)biografią artysty a fikcją literacką*, [w:] *Faktizität und Fiktionalität: Formen autobiographischen Schreibens*, hrsg. von Joanna Flinik und Barbara Widawska, mit einer Einleitung von Klaus Hammer, Słupsk: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej 2012, s. 181–192.

OSSOWSKI MIROSŁAW

OSSOWSKI Mirosław, Gdańsk-Wrzeszcz Güntera Grassa, [w:] Miejsca magiczne w literaturze anglo- i niemieckojęzycznej, red. Grzegorz Moroz i Mirosław Ossowski, Olecko: Wydawnictwo Wszechnicy Mazurskiej 2008, s. 91–99.

OSSOWSKI Mirosław: Obchody 80. urodzin Güntera Grassa w Gdańsku od 4 października do 6 października 2007 r., [w:] GÜNTER Grass: socjaldemokrata łączący Polskę i Niemcy = Günter Grass Sozialdemokratischer Mittler zwischen Polen und Deutschland, Warszawa: Fundacja im. Friedricha Eberta. Przedstawicielstwo w Polsce, 2008, s. 36–40.

OSSOWSKI Mirosław: Günter Grass im Danziger Rundfunk 1979–2003, [w:] Kultura – Literatura – Język : pogranicza komparatystyki. Prace ofiarowane Profesorowi Lechowi Kolago w 70. rocznicę urodzin, red. Katarzyna Grzywka, Warszawa: Instytut Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego 2012, s. 593–605.

OSSOWSKI Mirosław, Günter Grass jako pisarz charyzmatyczny – echa obchodów jego 80. urodzin w prasie niemieckojęzycznej, [w:] Postaci charyzmatyczne w literaturze anglo- i niemieckojęzycznej, red. Grzegorz Moroz i Mirosław Ossowski, Olecko: Wydawnictwo Wszechnicy Mazurskiej w Olecku ; Warszawa: Wydział Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie 2009, s. 355–363.

Kalendarz grassowski: MMVIII / proj. graf. i typogr. Janusz Górski; kalendarium Mirosław Ossowski z udziałem Andrzeja Faca i in., Gdańsk: słowo/obraz /terytoria, cop. 2007.

OSSOWSKI Mirosław: Podróże Güntera Grassa, [w:] Tożsamość i odrębność w Zjednoczonej Europie. Motyw podróży w literaturze anglo- i niemieckojęzycznej, red. Grzegorz Moroz, Mirosław Ossowski. – Olecko: Wydawnictwo Wszechnicy Mazurskiej ; Warszawa: Wydział Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, 2007, s. 13–24.

OSSOWSKI Mirosław: Danzig-Langfuhr bei Günter Grass im biographischen Kontext, [w:] Günter Grass: Literatur – Kunst – Politik: Dokumentation der internationalen Konferenz 4.–6. 10. 2007 in Danzig, red. Marion Brandt, Marek Jaroszewski, Mirosław Ossowski, Gdańsk: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego 2007, s. 43-55 / Gdańsk-Wrzeszcz u Güntera Grassa w kontekście biograficznym, [w:] Günter Grass: literatura, sztuka, polityka : materiały z międzynarodowej konferencji naukowej. Gdańsk 4–6.10.2007 r., red. Marion Brandt, Marek Jaroszewski, Mirosław Ossowski, Gdańsk: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego 2009, s. 45–57.

OSSOWSKI Mirosław: Günter Grass' Danzig als erinnerte und inszenierte Stadt, [w:] Städte und Orte. Expeditionen in die literarische Landschaft, red. Jattie Enklaar, Hans Ester und Evelyne Tax, Würzburg: Königshausen @ Neumann 2012, s. 171–183.

OSSOWSKI Mirosław: Günter Grass i Andrzej Wajda. Wokół filmów, które nie powstały, [w:] Literatura lekturą i doświadczeniem próbowana czyli Zbigniewa Światłowskiego germanistyka prometejska, red. Grzegorz Jaśkiewicz i Jan Wolski (Biblioteka Frazy), Rzeszów 2013, s. 201-214.

OSSOWSKI Mirosław: Günter Grass' literarische Freundschaften in Polen – ihre Bedeutung für sein früheres Werk und dessen polnische Rezeption, [w:] Günter Grass. Werk und Rezeption (Studia Germanica Gedanensia 28), Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego 2013, s. 107–118.

OSSOWSKI Mirosław: Die Blechtrommel in Polen: Der mühsame Weg zum Erfolg, [w:] The Echo of Die Blechtrommel in Europe. „Studies on the Reception of Günter Grass's The Tin Drums, edited by Jos Joosten and Christoph Parry, Leiden, Boston: Brill 2016 (Radboud Studies in Humanities), s. 63–76.

POPIEN ASTRID

POPIEN Astrid: Unter Deck im „Krebsgang“: Günter Grass Novelle und ihre Theateradaption durch Paweł Huelle, „Studia Germanica Gedanensia“, t. 30 (2014), s. 218–231.

SCHMIDT SABINE

Sabine Schmidt [i in.]: OSKAR-Tulla-Mahlke... . Śladami gdańskich bohaterów Günтера Grassa / In Gdańsk unterwegs mit Günter Grass, red. Sabine Schmidt, Franz Dwertmann, Elżbieta Rusak, Gdańsk: Marpress 1993.

SZYMAŃSKA ELIZA

SZYMAŃSKA Eliza: Teatr jako przestrzeń pamięci – na przykładzie wybranych inscenizacji Teatru Wybrzeże w Gdańsku. [w:] Cezary Obracht-Prondzyński (red.): Kulturowe konteksty pamięci Pomorzan. Słupsk: Muzeum Pomorza Środkowego / Gdańsk: Instytut Kaszubski 2016, s. 322-332 (dot. m.in. inscenizacji Blaszanego bębenka w Teatrze Wybrzeże).

II. INNI AUTORZY ZWIĄZANI z IFP UG (studenci, pracownicy naukowi) i/lub z SGG

ABRAMOWICZ MIECZYŚLAW

ABRAMOWICZ Mieczysław: Dźwięk blaszanego bębena: prawie po czternastu latach, „Gazeta Wyborcza”, 1992, nr 207, dod. „Gazeta Morska”, nr 240, s. 2.

ABRAMOWICZ Mieczysław: Günther Wilhelm Gras (tak wówczas pisano i imię, i nazwisko przyszłego Noblisty) urodził się szesnastego października tysiąc dziewięćset dwudziestego siódmego roku, „30 Dni”, 2015, nr 3, s. 26.

ABRAMOWICZ Mieczysław: Günter Wilhelm Grass zmarł w Lubecie trzynastego kwietnia dwa tysiące piętnastego roku, „30 Dni”, 2015, nr 3, s. 37.

ABRAMOWICZ Mieczysław: Cmentarz Nieistniejących Cmentarzy, „Przegląd Polityczny”, 2002, nr 56, s. 19–23.

ABRAMOWICZ Mieczysław: Gdańsk według Güntera Grassa, Gdańsk: Urząd Miejski. Biuro Prezydenta ds. Kultury, Sportu i Promocji. Referat Promocji, 2007/ Danzig in Worten von Günter Grass. Danzig: Urząd Miejski. Biuro Prezydenta ds. Kultury, Sportu i Promocji. Referat Promocji 2008.

ABRAMOWICZ Mieczysław: Günter Grass – noblista z Wrzeszcza. Było wiele spotkań, ostatnie w październiku, „30 Dni”, 2015, nr 3, s. 26–29.

ABRAMOWICZ Mieczysław: Kim jest dla nas Günter Grass, „30 Dni”, 2007, nr 5, s. 24–25.

ABRAMOWICZ Mieczysław: Labesweg (Lelewela 13), „30 Dni”, 1999, nr 10, s. 26–27.

ABRAMOWICZ Mieczysław: Odwiedziny w synagodze, „30 Dni”, 2015, nr 3, s. 34–35.

ABRAMOWICZ Mieczysław: Pisali, mówili, filmowali, „30 Dni”, 2007, nr 5, s. 27–29.

ABRAMOWICZ Mieczysław: 16 października 1927, „30 Dni”, 2007, nr 5, s. 14–21.

ABRAMOWICZ Mieczysław: Tak czytam Grassa, „Przegląd Polityczny”, 2007, nr 85/86, s. 139.

ABRAMOWICZ Mieczysław: Wasto Grass witome u se, „30 Dni”, 2000, nr 7/8, s. 48–55.

FAC ANDRZEJ

Gdańsk w literaturze : bibliografia od roku 997 do dzisiaj. T. 5, 1945–1979, red. Leszek Rybicki; oprac. zesp. Andrzej FAC, Leszek Rybicki, Małgorzata Smyl. Gdańsk: słowo/obraz/terytoria, cop. 2007. 441 s. (hasła dotyczące powieści i tekstów Güntera Grassa).

Gdańsk w literaturze. Bibliografia od roku 997 do dzisiaj. T. 6, 1980–1989, red. Leszek Rybicki; oprac. zespół Andrzej FAC, Leszek Rybicki, Małgorzata Smyl. Gdańsk: słowo/obraz/terytoria / Fundacja Gdańska 2010. 548 s. (hasła dotyczące powieści i tekstów Güntera Grassa).

FAC Andrzej: Byli sobie kiedyś – Günter i Antoni, „Odra” 2015, nr 6, s. 34–36.

FAC Andrzej: Grass i Facowie. Historia pewnej przyjaźni, „Nasza Historia. Dziennik Bałtycki”, 2015, nr 6, s. 6–9.

FAC Andrzej: Młody Gdańszczanin wspomina Grassa, „Bliza” 2015, nr 2, s. 143–146.

FAC Andrzej: Opowieść o pewnej przyjaźni, „Bliza” 2012, nr 2, s. 167–172.

FAC Andrzej: Symbole, słowa, obrazy..., „Bliza”, 2014, nr 3, s. 180–182.

FAC Andrzej, Faca Grass – Grassa Fac, [w:] Z Gdańska do Lubeki: Günter Grass i Polska / Von Danzig nach Lübeck: Günter Grass und Polen, hrsg. v. / red. Jörg-Philipp Thomsa, Viktoria Krason. Gdańsk: Gdańska Galeria Miejska / Lübeck: Günter Grass Haus 2010, s. 81–89.

KRAIŃSKI MACIEJ

KRAIŃSKI Maciej: Smakując Grassa, rozm. przepr. Marek Adamkowicz, „Pomerania”, 2008, nr 1, s. 28–29.

KRAIŃSKI Maciej: List do Oskarka [utwór poetycki], „Prowincja”, 2015, nr 2, s. 7–8.

KRAIŃSKI Maciej: Umarł Günter Grass [utwór poetycki], „Prowincja”, 2015, nr 2, s. 6.

LORKOWSKI PIOTR WIKTOR

Tylko cztery linijki; W pobliżu cmentarza południowego; Moja stara Olivetti; Pośrodku życia ; Na łupkowej tabliczce ; Kamień ; Przed wyjazdem; Własne kartofle; Od czasu Grimmow; Dysputa; Wyznanie; Wyprzedzone; Złapane świerszcze; Trik ze słonin [wiersze], tł. Piotr Wiktor Lorkowski, „Tytuł”, 2001, nr 3, s. 82–86.

OLSZEWSKA MAGDALENA

OLSZEWSKA Magdalena: Grassowska „Ut pictura poesis”, czyli... rzecz o paralelach i przeciwieństwach plastycznej i literackiej wizji artysty, „Spotkania Humanistyczne”, (2012/2013), nr 2/3, s. 105–118.

RYBAK DOROTA

RYBAK Dorota, Kim jest Oskar?, „Topos” 4 (101), 2008, s. 82–87.

UBERTOWSKA ALEKSANDRA

[UBERTOWSKA Aleksandra] A.U.: Czy jestem Niemcem? Jestem Kaszubem!, „Gazeta Gdańska”, 1993, nr 101, s. 1.

[UBERTOWSKA Aleksandra] A.U.: Grass doktorem, obywatelem może później, „Gazeta Gdańska”, 1993, nr 100, s. 1.

UBERTOWSKA Aleksandra: Grass obywatelem, „Gazeta Gdańska”, 1993, nr 144, s. 1.

[UBERTOWSKA Aleksandra] A.U.: Güntera Grassa wiatr od morza, „Gazeta Gdańska” 1993, nr 101, s. 1

UBERTOWSKA Aleksandra: Polityka w trzecim zdaniu, „Gazeta Wyborcza”, 1995, nr 120, dod. Gazeta Morska, s. 4.

UBERTOWSKA Aleksandra: Ratuszowe spotkanie, „Gazeta Wyborcza”, 1997, nr 190, dod. Gazeta Morska, s. 6.

UBERTOWSKA Aleksandra: Sztuka obok literatury, „Gazeta Wyborcza”, 1997, nr 188, dod. Gazeta Morska, s. 11.

[UBERTOWSKA Aleksandra] AU: Ten straszny Grass : protest w sprawie honorowego doktoratu, „Gazeta Gdańska”, 1993, nr 74, s. 2.

GG NA UG

SPOTKANIA Z GÜNTEREM GRASSEM NA UNIWERSYTECIE GDAŃSKIM

Schlöndorff Volker: Mit miasta, mit filmu, rozm. Aleksandra UBERTOWSKA, „Gazeta Gdańska”, 1992, nr 183, s. 3.

[UBERTOWSKA Aleksandra] A.U.: Symboliczna premiera „Blaszanego bębenka”, „Gazeta Gdańska”, 1992, nr 178, s. 1.

JESTEM socjaldemokratą, rozm. Aleksandra Ubertowska, „Gazeta Gdańska”, 1993, nr 102, s. 1–2

Uzupełnienia prosimy przesyłać na adres
mborzyszkowska@ug.edu.pl i janusz.mosakowski@ug.edu.pl

